

บทที่ 3

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลในประเทศไทยนั้นยังมีน้อย เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้การจัดการศึกษาเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างจัด งบประมาณที่ได้รับก็กระจายไปตามหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นการยากที่จะเก็บข้อมูลในด้านนี้ งานวิจัยที่สามารถรวบรวมมาได้มีดังนี้

สมพิศ จิตบำรุงธรรม¹⁷ ได้ทำวิจัยเรื่องความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (2527) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

การลงทุนทางการศึกษาต่อหัวเพิ่มขึ้นทุกปี โรงเรียนขนาดเล็กมีการลงทุนต่อหัวสูงสุด โรงเรียนขนาดใหญ่มีการลงทุนต่อหัวต่ำสุด หากพิจารณาเปรียบเทียบการลงทุนทางการศึกษา ในแต่ละปีงบประมาณตามขนาดโรงเรียน แสดงว่า ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษาของโรงเรียนประถมขนาดเล็กมีความเสมอภาคเป็นที่น่าพึงพอใจน้อยกว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่

สุกมณัส ภารพบ¹⁸ ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญของโรงเรียนรัฐบาล และเอกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีของกรุงเทพมหานคร (2528) ผลการวิจัยพบว่า

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนได้ประยุกต์หลักเศรษฐศาสตร์ จากทฤษฎีต้นทุนมาสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติด้วยวิธี OLS พบว่า

¹⁷ สมพิศ จิตบำรุง, "ความเสมอภาคของการลงทุนทางการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527.

¹⁸ สุกมณัส ภารพบ, "การเปรียบเทียบต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญของโรงเรียนรัฐบาล และเอกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีของกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528.

จำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสำคัญในการกำหนดต้นทุนในการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอิทธิพลในการอธิบายต้นทุนในการจัดการศึกษาได้ถึงร้อยละ 57 เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนรวมเฉลี่ยในการจัดการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ณ จุดต่ำสุดของต้นทุนรวมเฉลี่ยในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็น 3,057.99 บาท แล้วนั้น โรงเรียนรัฐบาลซึ่งมีต้นทุนรวมเฉลี่ยเป็น 3,747.77 บาท มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามากกว่าโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีต้นทุนรวมเฉลี่ยเป็น 5,619.57 บาท ถึงแม้ว่าโรงเรียนรัฐบาลมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามากกว่าโรงเรียนเอกชนก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะของต้นทุนแล้ว จะเห็นว่าต้นทุนรวมเฉลี่ยของโรงเรียนรัฐบาลยังสูงกว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ย ณ จุดต่ำสุดซึ่งอาจเนื่องมาจากโรงเรียนรัฐบาลขยายการผลิต คือ รับนักเรียนเข้ามาศึกษามากจนเกินระดับที่เหมาะสม ต้นทุนรวมเฉลี่ยจึงกลับเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเกิดการไม่ประหยัดต่อขนาด ในขณะที่โรงเรียนเอกชนยังสามารถขยายการผลิตและรับภาระทางการศึกษาได้อีกมาก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนั้นรัฐบาลควรตระหนักถึงปัญหาการขยายการรับนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลเพิ่มมากเกินไป อันจะก่อให้เกิดการไม่ประหยัดต่อขนาดได้ แนวทางหนึ่งซึ่งอาจจะแก้ปัญหานี้ได้คือ ชะลอการเพิ่มในการรับนักเรียนเข้ามาศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล แล้วให้โรงเรียนเอกชนเข้ามาร่วมรับภาระในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยการให้การอุดหนุนและส่งเสริมจากภาครัฐบาล แต่ก็ควรจะมีมาตรการในการควบคุมอัตราค่าธรรมเนียมการเรียนในระดับที่เหมาะสมไม่ให้มีผลกระทบต่อผู้รับบริการทางการศึกษามากเกินไป ก็จะเป็นการประหยัดงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งมีค่อนข้างจะจำกัดไปได้มาก

จุฑาทิพย์ พาลพ่าย¹⁹ ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลตอบแทนสุทธิในการลงทุนของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีมาตรฐานการศึกษาและขนาดต่างกัน (2529) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนสุทธิ (จากรายได้ กับต้นทุนดำเนินการ) ระหว่างโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษา และขนาดต่างกัน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 3 (โรงเรียนค่อนข้างดี) และโรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 81 ถึง 119

¹⁹ จุฑาทิพย์ พาลพ่าย, "การเปรียบเทียบผลตอบแทนสุทธิในการลงทุนของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีมาตรฐานการศึกษาและขนาดต่างกัน", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529.

คน) ทั้งหมด มีรายได้มากกว่าต้นทุนดำเนินการ ยกเว้น โรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียน 120 คนขึ้นไป) ที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 4 (โรงเรียนควรปรับปรุง) และอันดับที่ 6 (โรงเรียนต้องปรับปรุงมากที่สุด) และโรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 80 คน) ที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 5 (โรงเรียนควรปรับปรุงอย่างมาก) และอันดับที่ 6 (โรงเรียนต้องปรับปรุงมากที่สุด) มีต้นทุนดำเนินการมากกว่ารายได้

2. เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนสุทธิ (จากรายได้ กับต้นทุนดำเนินการและลงทุน) ระหว่างโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษา และขนาดต่างกัน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 3, 5 และ 6 โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมดมีต้นทุนดำเนินการและลงทุนมากกว่ารายได้ ยกเว้น โรงเรียนขนาดกลางที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 4 มีรายได้มากกว่าต้นทุนดำเนินการและลงทุน

3. เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนสุทธิ (จากรายได้ กับต้นทุนดำเนินการและลงทุน ไม่รวมค่าที่ดิน) ระหว่างโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษา และขนาดต่างกัน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 6 และโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมดมีต้นทุนดำเนินการและลงทุน (ไม่รวมค่าที่ดิน) มากกว่ารายได้ ยกเว้น โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 5 และโรงเรียนขนาดกลางที่มีมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 3 และ 4 มีรายได้มากกว่าต้นทุนดำเนินการและลงทุน(ไม่รวมค่าที่ดิน)

4. เมื่อพิจารณาลักษณะการลงทุนของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ลงทุนแบบเจ้าของคนเดียว แหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการมาจากทุนของตนเอง และเงินกู้ มีการกู้จากธนาคาร และบุคคล การจูงใจในการจัดตั้งโรงเรียนคือ ความต้องการมีธุรกิจเป็นของตนเอง ความภูมิใจที่ได้รับคือ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม

5. เมื่อพิจารณาปัญหาการลงทุนของโรงเรียนพบว่า ปัญหาเริ่มแรก คือ ปัญหาอาคารและสถานที่ ปัญหาการใช้เงินทุน คือ รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ปัญหาการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน คือ มักเก็บไม่ครบตามจำนวนเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี ปัญหาการรับเงินอุดหนุนจากทางรัฐบาล คือ บางเดือนรับเงินไม่ตรงตามกำหนดเวลา ส่วนปัญหาอื่นๆ คือ การมีโรงเรียนอนุบาลมากขึ้น ในด้านความต้องการ ความช่วยเหลือนั้น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลลดการเปิดโรงเรียนอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี²⁰ ได้ทำวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยการจัดสรรทรัพยากรสำหรับเด็กปฐมวัย (2530) ผลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องต้นทุนและรายได้สรุปได้ว่า

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการจัดการศึกษาปรากฏดังนี้

1.1 ต้นทุนทรัพย์สิน เมื่อเปรียบเทียบตามลักษณะการจัดตั้งทุนทรัพย์สินของโรงเรียน / ศูนย์เด็กฯ ประเภทที่ 1 (โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย โรงเรียนอนุบาลเอกชนภายใต้การควบคุมของ สช. โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดของ สปช. และโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครู) สูงที่สุดเท่ากับ 3,303 บาทต่อคนต่อปี และเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มประเภทที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีต้นทุนที่เป็นทรัพย์สิน 4,086 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่ต้นทุนทรัพย์สินของโรงเรียนอนุบาลของรัฐมีต้นทุนที่เป็นทรัพย์สิน 1,983 บาทต่อคนต่อปี สำหรับการเปรียบเทียบต้นทุนตามหน่วยงานผู้ดำเนินการปรากฏว่า ศูนย์เด็กฯ ของสภาสตรีฯ มีต้นทุนทรัพย์สินสูงที่สุดเท่ากับ 8,769 บาทต่อคนต่อปี และต้นทุนทรัพย์สินส่วนใหญ่ของโรงเรียน/ศูนย์เด็กฯ เป็นต้นทุนเกี่ยวกับที่ดิน

1.2 ต้นทุนดำเนินการ โรงเรียน / ศูนย์เด็กประเภทที่ 1 เสียค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนดำเนินการสูงกว่าอีก 2 ประเภท (ประเภทที่ 2 ได้แก่ ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาของ สปช. และเทศบาลประเภทที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ของกรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กของสภาสตรีฯ และสถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนของ บก.คชค.) โดยเสีย 3,118 บาทต่อคนต่อปี และเมื่อเปรียบเทียบเฉพาะกลุ่มโรงเรียนประเภทที่ 1 พบว่า ต้นทุนดำเนินการของโรงเรียนอนุบาลของรัฐ เท่ากับ 3,911 บาทต่อคนต่อปี โรงเรียนอนุบาลเอกชนเสีย 2,647 บาทต่อคนต่อปี สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานผู้ดำเนินการ ต้นทุนของโรงเรียนอนุบาลสังกัดทบวงสูงกว่าโรงเรียน / ศูนย์เด็ก ของหน่วยงานอื่น คือ เสีย 8,619 บาทต่อคนต่อปี และศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัยเสียเพียง 259 บาทต่อคนต่อปี และต้นทุนดำเนินการส่วนใหญ่เป็นเงินเดือน

1.3 ต้นทุนทั้งหมด โรงเรียน / ศูนย์เด็กประเภทที่ 1 มีต้นทุนทั้งหมดสูงกว่าอีก 2 ประเภท โดยมีต้นทุนเท่ากับ 6,421 บาทต่อคนต่อปี ในกลุ่มประเภทที่ 1 นี้ โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีต้นทุนเท่ากับ 6,733 บาท ต่อคนต่อปี และโรงเรียนอนุบาลของรัฐเท่ากับ 5,894 บาท ต่อคนต่อปี

²⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, โครงการวิจัยการจัดสรรทรัพยากรสำหรับเด็กปฐมวัย (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2530).

กรณีรวมค่าที่ดิน และกรณีไม่รวมค่าที่ดินปรากฏว่าโรงเรียน / ศูนย์เด็กประเภทที่ 1 ก็ยังมีต้นทุนทั้งหมดสูงกว่าอีก 2 ประเภท โดยมีต้นทุนเท่ากับ 4,407 บาทต่อคนต่อปี และโรงเรียนอนุบาลของรัฐมีต้นทุนทั้งหมด 4,699 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีต้นทุนทั้งหมด 4,233 บาทต่อคนต่อปี

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนระหว่างหน่วยงานผู้ดำเนินการปรากฏว่า กรณีรวมค่าที่ดิน ต้นทุนของโรงเรียนสาธิตของกรมการศึกษาคูหาญสูงสุด เท่ากับ 11,488 บาทต่อคนต่อปี และต้นทุนทั้งหมดของศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัยต่ำที่สุด คือ 737 บาทต่อคนต่อปี และกรณีไม่รวมค่าที่ดินปรากฏว่าต้นทุนของโรงเรียนสาธิตของทบวงฯ สูงที่สุด คือ 9,129 บาทต่อคนต่อปี และศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัยก็ยังมีต้นทุนต่ำที่สุด คือเพียง 724 บาทต่อคนต่อปี

1.4 รายได้ของโรงเรียน / ศูนย์เด็กฯ โรงเรียนสาธิตของทบวงฯ มีรายได้จากแหล่งที่มาของรายได้ต่างๆ สูงที่สุดเท่ากับ 9,485 บาทต่อคนต่อปี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานผู้ดำเนินการ แต่เมื่อพิจารณาระหว่างโรงเรียน / ศูนย์เด็กฯ ที่ดำเนินการโดยรัฐและเอกชนปรากฏว่าโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีรายได้ 3,441 บาทต่อคนต่อปี โรงเรียน / ศูนย์เด็กฯ ของรัฐมีรายได้ 2,844 บาทต่อคนต่อปี

1.5 เฉพาะหน่วยงานเป้าหมายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียน / ศูนย์เด็กฯ ของเอกชน สปช. (อนุบาล) เทศบาล สปช. (เด็กเล็ก) กรมการศึกษากกรมการพัฒนาชุมชนและกรมอนามัย ปรากฏว่า ต้นทุนทรัพย์สินของโรงเรียนสังกัดเทศบาลสูงที่สุดเท่ากับ 4,156 บาทต่อคนต่อปี ส่วนต้นทุนดำเนินการของโรงเรียน สปช. (อนุบาล) สูงที่สุดเท่ากับ 3,372 บาทต่อคนต่อปี แต่เมื่อรวมต้นทุนทั้งหมด (ต้นทุนทรัพย์สิน และต้นทุนดำเนินการ) พบว่า ต้นทุนของโรงเรียนอนุบาลเอกชนสูงที่สุดเท่ากับ 3,441 บาทต่อคนต่อปี

2. สัดส่วนของรายได้ต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 สัดส่วนของรายได้ต่อต้นทุนดำเนินการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานผู้ดำเนินการปรากฏว่า ศูนย์เด็กฯ ของสภาสตรีฯ มีสัดส่วนนี้สูงที่สุดเท่ากับ 2.34 : 1 และ สปช. (เด็กเล็ก) มีสัดส่วนรายได้ต่อต้นทุนดำเนินการต่ำที่สุด คือ 0.87 : 1 เมื่อพิจารณาเฉพาะหน่วยงานเป้าหมายปรากฏว่า ศูนย์เด็กฯ ของกรมการพัฒนาชุมชนมีสัดส่วนของรายได้ต่อต้นทุนดำเนินการสูงที่สุดเท่ากับ 1.78 : 1 ในขณะที่โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีสัดส่วนนี้ เท่ากับ 1.30 : 1

2.2 ในกรณีสัดส่วนของรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (ไม่รวมค่าที่ดิน) ปรากฏว่า ศูนย์เด็กฯ ของสภาสตรีฯ มีสัดส่วนรายได้ต่อต้นทุนสูงที่สุดเท่ากับ 2.03 : 1 และศูนย์โภชนาการเด็กของกรมอนามัยมีสัดส่วนนี้ต่ำที่สุด คือ 0.40 : 1 และเมื่อพิจารณาเฉพาะหน่วยงานเป้าหมายปรากฏว่า

ศูนย์เด็กฯ ของกรมการพัฒนาชุมชนมีสัดส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมดสูงที่สุด เท่ากับ 0.99 : 1 ในขณะที่โรงเรียนอนุบาลเอกชนมีสัดส่วนนี้เท่ากับ 0.81 : 1

ชูศักดิ์ ชื่นชมชาติ²¹ ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบริหารและการจัดการโรงเรียนอนุบาลเอกชน (2538) โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารและการจัดการโรงเรียนอนุบาลเอกชน อันสืบเนื่องมาจากกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่ใช้กับ โรงเรียนอนุบาลเอกชนนั้นมีได้เอื้อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการ อันมีผลให้เกิดความไม่คล่องตัวในการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า

สาเหตุสำคัญของปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่นโยบายรัฐ มีความไม่ชัดเจนและไม่แน่นอน มีการเร่งขยายการจัดการศึกษาของรัฐในทุกระดับ อีกทั้งการที่หน่วยงานของรัฐยังคงมีบทบาทในการควบคุม มากกว่าที่จะมุ่งส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน ประกอบกับข้อจำกัดในด้านกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ในการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาสำคัญอื่นๆ อีกได้แก่ ปัญหาในด้านรายได้ที่เรียกเก็บจากค่าธรรมเนียมการเรียน และค่าธรรมเนียมอื่น ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้เพราะอัตราค่าธรรมเนียมการเรียนที่กฎหมายกำหนด ยังไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่แท้จริง ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนับเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อการค้าและการจัดการศึกษา และการดำรงอยู่ของสถานศึกษาเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงว่า รัฐควรมีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการศึกษาเอกชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งมาตรการในการสนับสนุนเอกชนให้มีบทบาทในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับที่ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ และเพื่อให้การบริหารเน้นไปในลักษณะของการกำกับดูแล และส่งเสริมให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมากขึ้น ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลเอกชน รวมทั้งยกเลิกการควบคุมการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน เพื่อให้เป็นไปโดยเสรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพมาตรฐานตรงตามที่กฎหมายกำหนด และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

²¹ ชูศักดิ์ ชื่นชมชาติ, "ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบริหารและการจัดการโรงเรียนอนุบาลเอกชน", วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538.

3.2 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษารั้งนี้ ทำการศึกษาจากผู้ประกอบการโรงเรียนอนุบาลเอกชนจำนวน 15 แห่ง จากทั้งหมด 27 แห่ง ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจโรงเรียนอนุบาลเอกชน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขนาดตามจำนวนนักเรียนได้ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 100 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 100 - 199 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 200 คน

หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย (Simple Sampling) จากโรงเรียนแต่ละขนาด จำนวนโรงเรียนทั้งหมด และจำนวนโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา สามารถแสดงได้ตามตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 แสดงกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่เลือกศึกษา

จำนวนโรงเรียน	โรงเรียนอนุบาล			รวม
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	
โรงเรียนทั้งหมด	11 แห่ง	7 แห่ง	9 แห่ง	27 แห่ง
โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง (50%)	6 แห่ง	4 แห่ง	5 แห่ง	15 แห่ง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการทำศึกษารั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งปัจจุบัน และวุฒิการศึกษา

ส่วนที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน บุคลากร และนักเรียน ได้แก่ อายุของโรงเรียน ระยะเวลาที่เปิด-ปิดภาคเรียน ลักษณะการจดทะเบียนจัดตั้ง แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการจัดตั้งโรงเรียน เงินทุนหมุนเวียน จำนวนนักเรียน ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายในการลงทุนในสินทรัพย์นั้นๆ

ส่วนที่ 3 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโรงเรียน
ส่วนที่ 4 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายรับของโรงเรียน

3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ประสานงานโดยตรงกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจโรงเรียนอนุบาลเอกชน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่นัดหมาย จนครบตามจำนวนที่ต้องการแล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ ประมวลผล แปลความ สรุปและเขียนรายงานผลการศึกษา

3.5 ทฤษฎีและแนวคิด

3.5.1 การวิเคราะห์งบการเงิน โดยใช้วิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง (Common-Size)

การวิเคราะห์งบการเงิน โดยใช้วิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง เป็นการลดตัวเลขของแต่ละรายการที่ปรากฏในงบดุลและงบกำไรขาดทุน ให้เป็นอัตราร้อยละของสินทรัพย์รวม หรือเป็นอัตราร้อยละของหนี้สินและทุนรวม การวิเคราะห์โดยวิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง จะเน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในส่วนผสม หรือ โครงสร้างเงินทุน²²

3.5.2 วิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-Even Analysis)

จุดคุ้มทุน หมายถึง จุดที่ปริมาณสินค้าหรือบริการที่ธุรกิจจำหน่ายออกไปแล้ว มีผลทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนของสินค้าหรือบริการที่ให้ภายในรอบระยะเวลาหนึ่ง หรือกล่าวอย่างสั้นๆ ว่าเป็นจุดที่รายได้รวมเท่ากับต้นทุนรวม ณ จุดนี้เป็นจุดที่ไม่มีทั้งกำไรและขาดทุน²³

ระดับปริมาณยอดขายที่ก่อให้เกิดจุดคุ้มทุน คือ

$$\begin{aligned}
 \text{ระดับต้นทุนรวม} &= \text{รายรับรวม} \\
 \text{ต้นทุนรวม} &= \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร} \\
 \text{รายรับรวม} &= \text{ปริมาณการขาย} * \text{ราคาขายต่อหน่วย}
 \end{aligned}$$

²² เพชร ชุมทรัพย์, วิเคราะห์งบการเงิน (กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 65-86.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 298.

ถ้ากำหนดให้

P	=	ราคา (Price)
Q	=	ปริมาณ (Quantity)
FC	=	ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost)
VC	=	ต้นทุนผันแปร (Variable Cost)

$$Q = \frac{FC}{P - VC}$$

จากสมการจะพบว่าปริมาณยอดขาย ณ จุดคุ้มทุนสามารถคำนวณได้โดยนำเอาต้นทุนคงที่หารด้วย ราคาขายต่อหน่วย หักด้วย ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย

ถ้าหากต้องการหายอดขาย ณ จุดคุ้มทุน ก็สามารถทำได้โดยใช้สูตร

$$\text{ยอดขาย ณ จุดคุ้มทุน} = \frac{FC}{\frac{P - VC}{P}}$$

3.5.3 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)

อัตราส่วนทางการเงิน หมายถึง การนำรายการในงบการเงินตั้งแต่สองรายการขึ้นไปมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรายการนั้นๆ ซึ่งอาจออกมาในรูปของอัตราส่วนหรือในรูปของอัตราร้อยละ²⁴

การจัดแบ่งประเภทอัตราส่วนทางการเงิน ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในลักษณะเดียวกันหรือคล้ายๆกัน เพียงแต่จัดกลุ่มที่คิดแปลกออกไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ในที่นี้จะได้ยกตัวอย่างการจัดแบ่งกลุ่มอัตราส่วนตามวัตถุประสงค์ให้ท่านได้ทราบเป็นแนวทาง อย่างไรก็ตามการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทอัตราส่วนที่เป็น หลักในการบริหารการเงิน และเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้อัตราส่วนทางการเงิน มีอยู่ 4 ประเภท คือ²⁵

1. อัตราส่วนวิเคราะห์ความคล่องตัว (Liquidity ratios)
2. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ (Activity ratios)

²⁴ เริงรัก จำปาเงิน, การจัดการการเงิน (กรุงเทพฯ : บริษัท นีคเนท จำกัด, 2543), หน้า 35.

²⁵ เพชร ชุมทรัพย์, วิเคราะห์งบการเงิน , หน้า 200.

3. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage ratios)
4. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการหากำไร หรือประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร (Profitability ratios)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ และอัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการหากำไรเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ เป็นการวัดความสามารถในการใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงานตามปกติของกิจการ หรือเป็นการวิเคราะห์ถึงสมรรถภาพในการใช้สินทรัพย์ต่างๆ ของกิจการในการดำเนินงานของธุรกิจว่าเป็นอย่างไรบรรลุเป้าหมายในการจัดการหรือไม่ อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย

- อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Turnover) คือ อัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างยอดขายสุทธิกับสินทรัพย์ถาวร อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่า กิจการได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ถาวรอย่างเต็มที่หรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำจะแสดงว่ากิจการยังใช้สินทรัพย์ถาวรไม่มีประสิทธิภาพ หรืออาจมีสินทรัพย์ถาวรมากเกินความจำเป็น สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์ถาวร}}$$

- อัตราการหมุนของสินทรัพย์ทั้งหมด (Total Asset Turnover) คือ อัตราส่วนที่เปรียบเทียบระหว่างยอดขายสุทธิกับสินทรัพย์ทั้งหมด อัตราส่วนนี้จะบอกให้ทราบว่า กิจการได้ใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมด โดยทั่วๆ ไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำก็แสดงว่ากิจการมีสินทรัพย์มากเกินความจำเป็น สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{ยอดขาย}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการหากำไร เป็นการวัดความสามารถในการหารายได้และควบคุมค่าใช้จ่ายซึ่งจะทำการวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงานทั้งหมดของกิจการอัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย

- อัตรากำไรสุทธิ หรืออัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Net Profit Margin) คือ การวัดผลตอบแทนโดยสรุปจากการประกอบธุรกิจว่าได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับยอดขาย กำไรสุทธิ เพื่อใช้พิจารณาสมรรถภาพในการหากำไรสุทธิของกิจการ สูตรในการคำนวณ คือ

$$\frac{\text{อัตรากำไรสุทธิ}}{\text{หรืออัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย}} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}} \times 100$$

- อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Total Assets Ratio หรือ ROA) คือ การพิจารณาถึงอัตรากำไรสุทธิที่บริษัทได้รับจากการลงทุนทั้งหมดในงวดนั้น อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ ในการดำเนินงานของฝ่ายจัดการเกี่ยวกับการหารายได้ว่าได้รับผลตอบแทนเท่าใด ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าได้ใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$$

- อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity Ratio หรือ ROE) คือ อัตราส่วนแสดงให้เห็นถึงกำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น เมื่อเทียบกับจำนวนเงินลงทุนที่ได้จากส่วนของผู้ถือหุ้น เพื่อวิเคราะห์สมรรถภาพในการทำกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้นของกิจการอัตราส่วนนี้จะแสดงการวัดความสามารถในการทำกำไรโดยรวมของกิจการ สูตรในการคำนวณ คือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

ในการวิเคราะห์ทางการเงิน สามารถคำนวณหาค่าต่างๆ ได้โดยการนำข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนมาประมวลผล โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Microsoft Excel โดยสร้างเป็น Spread Sheet ช่วยในการคำนวณค่าข้างต้น